

Az Országos Környezetvédelmi Tanács állásfoglalása „A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája (2014-2020)” tervezetéről

Az OKT köszönettel megkapta „A biológiai sokféleség megőrzésének nemzeti stratégiája (2014-2020)” tervezetét. A Tanács megállapítja, hogy a Stratégia tervezete számos, a korábbi vonatkozó stratégiához képest előremutató célkitűzést fogalmaz meg és intézkedést irányoz elő szinte minden, a biodiverzitás védelmével közvetlenül összefüggő területen. Megjegyezzük azonban, hogy a biodiverzitás csökkenésének közvetett, globális okaival nem foglalkozik az előterjesztés, emellett a megelőzés-központú szemléletet is javasoljuk tovább erősíteni.

A szélsőséges időjárási jelenségek számának növekedése és az előrejelzések (illetve a klímamodellek) bizonytalanságainak fényében a Tanács felhívja a figyelmet a természeti rendszerek adaptációját, sebezhetőségük csökkentését és rezilienciájuk növelését segítő beavatkozások szorgalmazására a Stratégiában. Ezek megtervezésébe elengedhetetlen minden érintett szereplő bevonása.

Konkrét észrevételek:

A Helyzetértékelés 2.1 fejezete szerint 2007 és 2013 között a hazai Natura 2000 élőhelyek több mint felének természetvédelmi helyzete javult. Véleményünk szerint ez a kijelentés magyarázatra szorul a többi megállapítás ismeretében.

Fontosnak tartjuk, hogy a Helyzetértékelés kimondja: „az ökológiai, tájökölógiai kapcsolatok megőrzésére törekvés jelenleg főként védett természeti területekre korlátozódik. (...) a közöttük lévő kapcsolatok fennmaradása, megőrzése, kialakítása és fejlesztése jelenleg nem biztosított kellőképpen”. Ennek orvoslására a Tanács üdvözli a Zöld Infrastruktúra koncepció alkalmazását a Stratégiában, mert egyfelől túlmutat a védelem alatt álló fajokon és területeken, másrészt komplex ökológiai rendszer megközelítésű, illetve az ökológiai kapcsolatok működőképességének fenntartására, fejlesztésére törekszik, amely önmagában is növeli az ökoszisztémák ellenálló képességét, segíti az alkalmazkodást.

A Helyzetértékelés AKG célprogramok hatását értékelő táblázatait szükségesnek tartjuk kiegészíteni a támogatások által érintett területek biodiverzitásának növekedését mérő mutatókkal.

Az 1. célkitűzésnél szükségesnek látjuk az infrastrukturális beruházások negatív hatásainak mérséklését szolgáló eszközök és szempontok konkrétabb megfogalmazását.

Szükségesnek tartjuk az özönfajok tárgyalásánál használt neofiton (a szöveg szerint az „utolsó eljegesedés után bekerült”, holott az ökológiában alkalmazva a 15. század után bekerült fajok) fogalom, illetve a 2. célkitűzés egyik intézkedésének („fokozottan védett fajok legalább öt élőhelye védelmének biztosítása” – az élőhely nem azonos a lelőhellyel, előfordulási hellyel, e megállapítás nyilvánvalóan ez utóbbiakra vonatkozik) pontosítását.

Országos Környezetvédelmi Tanács

A Tanács hiányolja mind a Helyzetelemzésből, mind a Stratégia részből az energianövények termesztése biodiverzitásra gyakorolt hatásainak, és az ilyen irányú (más szakpolitikák felől érezhető) nyomás értékelését. A SWOT analízisben megjelenik ugyan „a biomassza energetikai célú felhasználásának nem fenntartható módon történő növekedése”, mint veszély, ugyanakkor már ennek jelenlegi szintje is veszélyt jelent hazánk élőhelyeinek és élővilágának egyes elemeire.

A 2. célkitűzés esetében javasoljuk az indikátorok bővítését; a megadott négy indikátorból kettő indokolatlanul emel ki egy-egy részterületet. A célkitűzés alá tartozó intézkedések részletessége igen változó és más célkitűzésekkel való összefonódása miatt nehezen követhető, így például nem tartjuk indokoltnak, hogy a fényszennyezés kérdése itt szerepeljen, míg az áramütés problémája a 6. célkitűzésnél; hasonlóan átgondolásra javasoljuk az extenzív halastavi intézkedések itteni, illetve a vonatkozó fajvédelmi intézkedések 14. célkitűzésnél történő megjelentetésének kérdését.

A 3. célkitűzésben a tudásbázis fejlesztése kapcsán alapvetően a fajok és élőhelyek elterjedésének és veszélyeztető tényezőinek monitorozására fókuszál a tervezet, ugyanakkor hiányzik a megőrzés módjait, a kezeléseket, jó gyakorlatokat bemutató összeállítás készítésének szorgalmazása.

Javasoljuk, hogy a 4.1 célkitűzésben szereplő bemutatóhely-fejlesztések az említettek mellett fókuszáljanak a látogatók egyéni szintjén tehető lépésekre is a biodiverzitás megőrzése érdekében, vagyis ösztönözzenek cselekvésre. A célkitűzést szükséges kiegészíteni a biológiai sokféleség kérdéskörének tantervbe építésével és közoktatásban való megjelenítésével.

A 7. célkitűzés indikátorainak bővítését javasoljuk: az ökoszisztéma szolgáltatások fejlesztését segítő források mellett azok tényleges javulását is mérni szükséges, pl. Magyarország Természeti Tőke Indexének segítségével.

A 8. célkitűzés intézkedéseinek motivációs rendszeréhez javasoljuk egyfajta biodiverzitás-vesztési járulék bevezetését a földvédelmi járulék mintájára, a biológiai aktivitás érték vagy a zöldfelület-index csökkenése alapján.

A Tanács támogatja a 9. intézkedésben szereplő őshonos háziállatfajták helyzetbe hozását, azonban szükségesnek tartjuk annak vizsgálatát, hogy ezek az extenzív körülmények között tartott állatfajták hogyan reagálnak az éghajlatváltozás hatásaira.

Hasonlóképpen támogatjuk a 10. célkitűzésben szereplő, a mezőgazdasági területek biodiverzitását hátrányosan befolyásoló támogatáspolitikai eszközök felülvizsgálatát szorgalmazó intézkedést. Javasoljuk ezeket kiegészíteni szemléletformáló, oktatási és képzési elemekkel, amelyek a támogatások megfelelő felhasználását és hosszú távú hasznosulását garantálhatják.

A Tanács a 12.1 célkitűzés (körzeti erdőtervezéskor Natura hatásbecslés érvényesítése) támogatása mellett felhívja a figyelmet az Európai Unió párhuzamos Biodiverzitás Stratégiájában szereplő 3B cél területileg kiterjesztőbb megfogalmazására („2020-ig el kell érni, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás elvével összhangban álló erdőgazdálkodási tervek (...) legyenek hatályban valamennyi köztulajdonban lévő vagy egy bizonyos (...) méretet

OKT Titkárság: 1055 Budapest, Kossuth tér 11.

Postacím: 1860 Bp.

Telefon: 1- 79 51063, 1- 79 53699. Fax: 1- 79 50429.

E-mail: okttitk@vm.gov.hu

www.oktt.hu

Országos Környezetvédelmi Tanács

meghaladó, az Unió vidékfejlesztési politikája keretében finanszírozott erdőgazdaságra vonatkozóan”). Fontosnak tartjuk, hogy a célkitűzések között jelenjen meg az „őserdők”, azaz teljesen háborítatlan erdőterületek növelésének ügye is.

Üdvözöljük, hogy az inváziós fajok problémájával külön célkitűzés foglalkozik és javasoljuk, hogy ez egészüljön ki az inváziós fajok visszaszorításának módszertani fejlesztésével.

Hazánk nemzetközi szerepvállalásának intézkedései között javasoljuk a problémakör mélyebb okainak feltárását, és a megelőzés-központú szemlélet érvényesüléseként annak átgondolását, hogy milyen árukat vásárol hazánk a 3. világbeli országoktól, amelyek az ottani élővilág csökkenését okozzák, és ezek hazai fogyasztásának csökkentését szolgáló programokon keresztül is érvényesítse a fejlődő országok biodiverzitásának védelmére tett vállalását. Örömmel látjuk, hogy szerepel a nemzetközi témakörben a NEFE források természetvédelmi célú hasznosítása is. Javasoljuk, hogy ez egészüljön ki más olyan pénzügyi alapok természetvédelmi célú hasznosulásának kérdésével, mint a határon átnyúló operatív programok.

A Tanács messzemenően támogatja a jelen Stratégia intézkedéseinek beépítését a többi szakpolitikába, stratégiába, programba, illetve azok megvalósításába az egységes, integrált biodiverzitás-megőrzési politika érdekében, emellett szorgalmazza, hogy hazánk biológiai sokféleségének megőrzése és védelme közüggé váljon.

A Tanács a Stratégia tartalmának pontosítása mellett kiemelten fontosnak tartja, hogy annak megvalósításához és más szakpolitikákba történő beépítéséhez megfelelő eszközök álljanak rendelkezésre. Erre kellő garanciát a Stratégiában és az azt elfogadó Országgyűlési határozatban nem lát, ezért kéri az előterjesztőket, hogy igyekezzenek megfelelő elemeket beépíteni az anyagba. Szükségesnek látjuk, hogy legalább felsorolás formájában megjelenjenek azok a szakpolitikák, stratégiák, programok, amelyek készítése, illetve felülvizsgálata során a jelen Stratégiában megfogalmazott szempontokat kötelező figyelembe venni.

Üdvözöljük, hogy a Stratégiában megjelennek külön fejezetként a végrehajtáshoz szükséges pénzügyi és intézményi erőforrások. Azonban ezek a fejezetek túlságosan szűkszavúak és nem tartalmazzák egyértelműen, hogy mely területeken kell mindenképpen fejleszteni akár finanszírozási, akár intézményi téren ahhoz, hogy remény legyen a megfogalmazott célok elérésére.

Aggodalmunkat fejezzük ki, hogy ha a fent említett garanciák nem kerülnek beépítésre, akkor a Stratégia végrehajtására és a szempontok más szakpolitikákba történő beépülésére nem fog sor kerülni. Ennek okán is kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a Stratégia és az abban megtervezett indikátorok nyomon követése és ezen információk közzététele folyamatosan, a társadalom számára elérhetően történjen a 2014-2020-as időszakban.

2013. november 13.